

Fagportalerne i engelsk og tysk – digitale muligheder for autentiske sprog- og kulturmøder?

Fagportalerne til grundskolens fag blev udviklet med økonomisk støtte fra undervisningsministeriet i perioden 2012-2017. I dag udgør salget af digitale læremidler (identisk med fagportalerne fra Gyldendal, Alinea og Clio) over 50 procent af det samlede salg (Kristensen 2018: 16). Fagportalerne har også fundet indpas på læreruddannelserne, da de studerende har adgang til samtlige fagportaler. Under coronakrisen i foråret 2020 blev portalerne gjort frit tilgængelige, hvormed der kom mange nye brugere til, så portalerne er blevet mere og mere udbredte i folkeskolens fremmedsprogsundervisning.

Vi ønsker i denne artikel at fokusere på portalernes anvendelse af autentiske tekster og på de sprog- og kulturmøder, som teksterne lægger op til. Efter en kort introduktion af disse udvalgte fokusområder følger eksempler på forløb fra portalerne i tysk og engelsk, som vi har udvalgt, fordi de på konstruktiv vis forsøger at åbne op for elevdeltagelse i autentiske sprog- og kulturmøder igennem an-

LONE KROSGAARD SVARSTAD

Lektor, ph.d., Københavns Professionshøjskole
losv@kp.dk

JETTE VON HOLST-PEDERSEN

Lektor, lærer, cand.mag. og master i fremmedsprogdidaktik
jepe@kp.dk

vendelse af autentiske tekster. Vores analyse vil tage udgangspunkt i cyklusmodellen for interkulturel læring (Risager & Svarstad 2020). Afslutningsvis diskuterer vi betydningen af at anvende autentiske tekster i fremmedsprogsundervisningen, samtidig med at vi kort problematiserer anvendelsen af disse tekster.

Autentiske tekster

Breen arbejder med et autenticitetsbegreb, der ud over tekstens autenticitet også omfatter elevernes autenticitet ved fortolkning af tekster, opgavernes autenticitet samt den sociale autenticitet i klassen (Breen 1985). Autentiske tekster afspejler dermed 'ein Stück sprachliches Leben' (Mac 2011) en 'kommunikativ virkelighed', der viser sig i de skrevne tekster, men naturligvis også i billeder, reklamer og film osv. (jf. det udvidede tekstbegreb) samt i arbejdet med disse tekster, dvs. i kommunikationen derom. På denne baggrund tilbyder autentiske tekster "eine riesengroße Integrationsmöglichkeit von unterschiedlichen Lernzielbereichen: sprachlicher, landeskundlicher, interkultureller Art" (Lis 2020) netop de områder, der udgør kernen i begrebet interkulturel kommunikativ kompetence, som fremmedsprogsundervisningens stiler imod at udvikle.

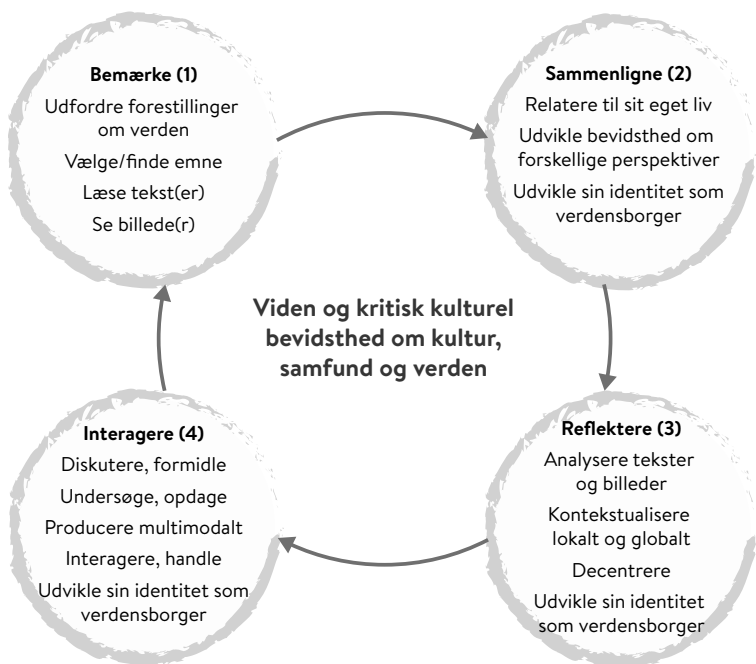
Arbejdet med autentiske tekster udvikler sproget og sprogbru- gen, da eleverne her møder sproget i de kommunikationssituationer og sociokulturelle kontekster, som sproget rent faktisk forekommer i på målsproget. Autentiske tekster indeholder ofte en kompleksitet og en flertydighed, så eleven får mulighed for at møde en stor sproglig mangfoldighed og en bred vifte af synspunkter og perspektiver, der igen afspejler den omgivende kulturelle virkelighed. Derudover indeholder de autentiske tekster ofte, direkte eller indirekte, informationer og facts om målsprogs kulturernes måder at organisere sig på (Landeskunde). I et interkulturelt perspektiv handler det også om, hvordan elever forhandler betydning i sprog- og kulturmøder. Autenticiteten er også til stede, når eleverne bruger tekster og kommunikationssituationer autentisk som interkulturelle sprogbrugere, der engagerer sig i at skabe og fortolke betydning i forholdet mellem sprog og kultur (Liddicoat & Scarino 2013: 94).

Ikke-autentiske tekster, som fx didaktiserede tekster i undervisningsmaterialer, er derimod ikke skrevet i forbindelse med autentiske kommunikationssituationer, men er skrevet til læringssituationen med henblik på at introducere et kulturelt tema, præsentationer, instruktioner mv.

Sprog- og kulturmøder

I arbejdet med autentiske tekster og kommunikationssituationer bliver kultursyn og kulturforståelse en underliggende faktor for valg af tekster og de aktiviteter, eleverne inviteres til at deltage i. Hvor i verden er vi, hvilke personer hører vi om, hvor mange forskellige perspektiver inviteres eleverne til at forholde sig til – og hvordan engagerer læremidlet eleverne i forskellige problemstillinger? Er der tale om essentialistiske repræsentationer af mennesker, steder og problemstillinger, fx stereotypiske og uforanderlige fremstillinger af madvaner, livsstil, køn og etnicitet? Eller arbejdes der ud fra et ikke-essentialistisk kultursyn, hvor kultur og identitet forstås som noget, der er mangfoldigt og forandrer sig igennem tiden (Risager & Svarstad 2020). Kultursynet og kulturforståelsen afspejler sig i de diskurser om verden, som eleverne præsenteres for i tekster og aktiviteter – som igen har betydning for, hvordan eleverne engagerer sig i at skabe og fortolke betydning i forholdet mellem sprog og kultur.

I vores nedslag og i gennemgangen af eksemplerne fra fagportallerne anvender vi cyklusmodellen for interkulturel læring (figur 1) (Risager & Svarstad 2020).

Figur 1. Cyklusmodel for interkulturel læring (Risager & Svarstad 2020).

Sproglæringen er en integreret del af de fire faser, da sproget netop afspejler kultur, samfund og verden, og sprog bruges og udvikles i alle faser af modellen. Modellen kan bruges til at planlægge og stilladsere sprog- og kulturundervisning ud fra, men i denne artikel bruger vi den til at eksemplificere, hvordan de udvalgte forløb på fagportalerne i engelsk og tysk åbner op for elevdeltagelse i autentiske sprog- og kulturmøder. Bliver eleverne inviteret indenfor i de forskellige faser, bliver de involveret som individer og ‘talt til’, og hvilken betydning har valget af tekster og de tilhørende aktiviteter for elevernes sproglige og interkulturelle læring?

Tysk-portaler

På portalerne findes der et stort og bredt udvalg af forskellige forløb med mange forskellige emner. Emner, der har fokus på at opbygge en faktuel viden om fx tysktalende lande, byer eller tysk historie, fx “Schweiz auf einen Blick” eller “Berlin – die bunte Hauptstadt”, eller aktuelle emner, der behandler samfundsrelevante problematikker eller ungdomsproblematiske som fx “Müll oder Mahlzeit?”, “Magersucht – ein Mädchenproblem?” eller “Was heißt denn normal?”. Her er der dog stor forskel på emnernes relevans, aktualitet og arbejdsformerne på de tre portaler.

Fælles for portalerne er dog, at de autentiske tekster primært udgøres af videoer og billeder, hvorimod langt hovedparten af de skrevne tekster ikke består af autentiske tekster, men er didaktiserede tekster, dvs. formuleret af lærebogsforfattere til denne specifikke kontekst. Antallet af skrevne tekster er generelt langt større end antallet af videoer og billeder, så elevernes input kommer i høj grad fra disse ikke autentiske tekster.

Et eksemplarisk forløb i tysk

Nedenstående følger en præsentation af et i vores optik vellykket forløb, der indeholder et aktuelt, relevant emne, der tager udgangspunkt i autentiske tekster, og som qua opgaveformuleringerne involverer eleverne og inviterer dem til at bemærke, sammenligne, reflektere og interagere med sproget i forskellige autentiske kommunikationssituationer. Forløbet, der er henvendt til udskolingen og forløber over seks lektioner, har overskriften: “Müll oder Mahlzeit” og handler om smid-væk-kulturen, når det gælder madvarer. Det er bygget op omkring to YouTube-videoer: “Containern” og “Foodsharing ganz einfach” samt to autentiske tekster: “Was Biolä-

den wegwerfen ist unglaublich” samt “Containern: Wenn Menschen Essen aus dem Müll retten”.

Forløbet indledes med en førfase, hvor emnet og ordforrådet i den efterfølgende YouTube-video præsenteres og bearbejdes på forskellig vis, før videoen ses. På denne måde opbygger eleverne viden om emnet og udvikler deres ordforråd på tysk (fase 1: bemærke). Dernæst bliver eleverne bedt om selv at tage stilling til fænomenet: ‘Containern’ (at skralde), og i denne aktivitet stilles såkaldte ‘chunks’, som de kan anvende for at begrunde og nuancere deres holdning på tysk, til rådighed. Det går videre med en sammenligning. Eleverne skal nu inddrage egne erfaringer fra hjemmet i forhold til håndteringen af madvarer og forholde sig til forskelligartede udsagn på tysk, der udgør et sprogligt input, og som hjælper dem til at udtrykke sig på et andet niveau end det, de p.t. behersker. Afslutningsvis udarbejdes der en klassestatistik med et samlet overblik over de forskellige familiers omgang med mad (fase 2: sammenligne). Det næste er videoen “Foodsharing”, der danner udgangspunkt for en opgave, hvor eleverne skal opstille en liste på Padlet med madvarer, der hurtigt fordærves, hvormed ordforrådet i forbindelse med emnet både fastholdes og udvides. I den følgende opgave skal eleverne forestille sig, at de deltager i et Foodsharing-projekt og skrive sms’er mellem de personer, der tilbyder og afhenter mad; igen stilladseres opgaven gennem relevante chunks. Til sidst diskuterer klassen i en CL-struktur, såkaldt ‘Dobbeltcirkel’, hvad de synes om ‘Foodsharing’, og hvilke fordele og ulemper der er forbundet dermed. Der lægges dermed op til, at eleverne skal forholde sig selvstændigt til samt diskutere emnet med hinanden (fase 3 + 4: reflektere og interagere). Forløbet afsluttes med, at eleverne producerer en podcast om emnet. De begynder med at google ‘Containern’ for at få inspiration, som også kan hentes fra to autentiske artikler på internettet. Podcasten, der skal være et interview, stilladseres via et forslag til struktur samt forskellige centrale chunks og et link til værktøjet ‘Soundation’ på Skoletube. Til sidst præsenteres de forskellige podcasts i klassen (fase 4: interagere).

Udvikling af viden og kritisk kulturel bevidsthed om kultur, samfund og verden samt den sproglige tyskudvikling går på eksemplarisk vis hånd i hånd i dette forløb, så eleverne til sidst er i stand til at forholde sig til og kommunikere om emnet på tysk. Det helt afgørende i forløbet er, at eleverne via det aktuelle emne, de autentiske tekster og aktiviteterne bliver inviteret til aktiv stillingtagen, til at sammenligne og reflektere over emnet samt til at kommunikere derom. Der skabes rum for, at de kan udvikle og udvide både deres

viden, perspektiver og holdninger samt formulere denne indsigt på tysk, dvs. udvikle deres interkulturelle kommunikative kompetence.

Engelsk-portaler

Portalerne i engelsk tilbyder også mange forskelligartede temaforløb, fx “Democracy”, “Face your prejudice”, “Health & beauty”, “War on terror” og “Entering another culture”, som er samfundsrelaterede og globale. Således er der god mulighed for at engagere eleverne i viden og kritisk kulturel bevidsthed om kultur, samfund og verden, som står i centrum af cyklusmodellen for interkulturel læring. De tekster, eleverne først møder, er typisk en didaktiseret og introducerende tekst til emne og forløb. De digitale og multimodale muligheder for autentiske sprog- og kulturmøder forekommer i nogle forløb i form af links til fx YouTube-videoer, som præsenterer en problemstilling, en avisartikel eller andet autentisk materiale. Det kan være tekstuddrag fra noveller eller billeder, som eleverne skal engagere sig i på forskellig vis. I forløbene er der ofte fokus på at kunne forholde sig til og tale om et emne, hvor den sproglige stilladsering orienteres mod ordforråd og definitioner af begreber eller brug af gambits til at samtale.

Et eksemplarisk forløb i engelsk

Det eksemplariske forløb, vi har udvalgt, hedder “Fake News” og er planlagt til at vare 18 lektioner i 9. klasse. Målet med forløbet er ifølge lærervejledningen, at eleverne ved, hvad falske nyheder er, hvad det er for en genre, og at de kan forstå den historiske kontekst for fænomenet falske nyheder. Emnet taler ind i en aktuell samfundsmæssig diskurs om falske nyheder, og hvordan vi kan forholde os kritisk til dem. Temaet består af fire undertemaer: ‘Fake news in history’, ‘Fake news as a genre’, ‘Fake news and politics’ og ‘Fake news online’. For hvert undertema er der elementer af at bemærke, at sammenligne, at reflektere og at interagere i en kombination af didaktiserede indledningstekster, links til autentiske tekster og videoer samt aktiviteter. Aktiviteterne involverer eleverne i kritisk stillingtagen til tekster, fx ved at svare på forståelsesspørgsmål, ved at deltage i en debat, hvor elevernes forståelse omsættes i rollespil, eller ved at skrive mindre tekster i forskellige genrer og formater (fx i Skoletube med mulighed for design af grafiske plakater).

Som forforståelse i det første deltema præsenteres eleverne for to historiske billeder og to fortællinger, som de skal undres over (fase 1: bemærke), se på forskelle og ligheder (fase 2: sammenligne) og vurdere, om de er sande eller falske (fase 3: reflektere). I arbejdet med billederne opfordres eleverne til at arbejde videre med et mindmap over ord, som er relevante, når de senere skal tale om falske nyheder. Under overskriften 'Inciting hatred' præsenteres eleverne for en kort didaktiseret tekst om antisemitismens rødder i det russiske rige og under 2. verdenskrig. Herefter skal eleverne følge et link til United States Holocaust Memorial Museums hjemmeside, hvor de skal undersøge det historiske dokument *Protocols of the Elders of Zion* og svare på forståelsesspørgsmål til dokumentet. Svarene skal bruges til at skrive et kort debatindlæg til en avis, en blog eller en hjemmeside, hvor eleverne skal forklare, hvordan dokumentet kan have påvirket holdningen til jøder i datidens samfund. Sidst skal de forholde sig til, hvorvidt Holocaust-benægtelse bør være en forbrydelse i Danmark (fase 4: interagere).

Deltemaet har et videnskabsmæssigt, kritisk og etisk potentiale for at arbejde med elevernes sproglige opmærksomhed, perspektivbevidsthed og kontekstualisering. Eleverne inviteres både til at involvere sig i et historisk dokument på en aktuel museumshjemmeside og til at forholde sig kritisk til teksten. Samtidig engageres eleverne til at kunne argumentere for deres holdninger og interagere med omverdenen. Resten af forløbet byder på uddrag fra George Orwells roman *1984*, BBC-radioprogrammet *War of Worlds*, begrebet 'yellow journalism', 'climate change denial', konspirationsteorier og nutidige eksempler på falske nyheder, som illustreres med links til autentiske hjemmesider, avisartikler, CNN-nyhedsklip mv., alle med et globalt perspektiv.

Konklusion

De to eksempler fra portalerne har vist, at det er muligt at anvende autentiske tekster i fremmedsprogsundervisningen og anvende disse tekster til at involvere og engagere eleverne på et andet og dybere plan, end hvis der var tale om ren vidensformidling. Med autentiske tekster kan der i høj grad skabes 'kommunikative behov', der spiller en stor rolle for udviklingen af og interessen for sproget. De autentiske tekster giver både adgang til andre og nye perspektiver og til ny viden, der kan sammenlignes med egne livserfaringer, hvilket igen fører til refleksion, hvormed dannelsesaspektet træder frem. Opbygningen af de to forløb illustrerer, at det er muligt at arbejde med de

fire faser i cyklusmodellen og derigennem udvikle elevernes viden og kritiske kulturelle bevidsthed om kultur, samfund og verden.

Af denne grund er det vigtigt at arbejde med autentiske tekster, der dog også kræver en høj stilladseringsgrad samt en didaktisering fra lærerside, hvilket kan være en stor udfordring. Sproget i autentiske tekster er ofte komplekst og kræver derfor en høj grad af sproglig stilladsering, især i førfasen, så eleverne derigennem klædes på til at forstå indholdet. Efterfølgende er det centralt at arbejde med udvikling af ordforrådet, gerne i form af chunks og ord, der sætter eleverne i stand til at kommunikere i forskellige situationer og genrer om det givne emne.

Behovsanalyser udarbejdet i NCFE-regi i de tre store fremmedsprog (Daryai-Hansen 2020; Verstraete-Hansen & Kanareva-Dimitrovska 2020; Slåttvik, Daugaard & Jakobsen 2020) har tydeligt vist, at eleverne efterlyser meningsfyldt indhold i fremmedsprogsundervisningen. De ønsker at arbejde med emner og tekster med aktuelt og interessant indhold, de ønsker at udvide deres interkulturelle kommunikative kompetence, at se ud i verden og at blive dannede verdensborgere. Dette kan de autentiske tekster i høj grad byde ind med.

Litteratur

- Breen, M. P. (1985). Authenticity in the language classroom. *Applied Linguistics*, 6, 60-70.
- Daryai-Hansen, P. (2020). *Tyskelevers og tyskstuderingens kognition – udfoldet opsummering af undersøgelsens resultater*. Rapport. Et projekt støttet af NCFE.
- Kristensen, B. S. (2018). *Analyse af et innovativt marked for digitale læremidler*. København: Operate A/S
- Liddicoat, A. J. & Scarino, A. (2013). *Intercultural Language Teaching and Learning*. Hoboken: Wiley-Blackwell.
- Lis, R. (2020). *Authentische Texte im Fremdsprachenunterricht – Schulung des intensiven Lesens*. Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu Katedra Neofilologii (Zakład Germanistyki). Lokaliseret d. 1. august 2020 på 12lo.pl/wp-content/uploads/2019/03/Authentische-Texte-im-Fremdsprachenunterricht-Radoslaw-Lis.pdf.
- Mac, A. (2011). Ein Einsatz von authentischem Quellenmaterial im Fremdsprachenunterricht am Beispiel von Fernsehnachrichten. *Glottodidactica*, 37. Poznan: Adam Mickiewicz University Press.
- Risager, K. & Svarstad, L. K. (2020). *Verdensborgeren og den interkulturelle læring*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Slåttvik, A. B., Daugaard, L. M. & Jakobsen, A. S. (2020). *Kvalitetsudvikling, brobygning og videreudvikling – en behovsundersøgelse i faget engelsk på tværs uddannelsessystemet*. Rapport. Et projekt støttet af NCFE.

Verstraete-Hansen, L. & Kanareva-Dimitrovska, A. (2020). Rapport: *Kvalitetsudvikling og efteruddannelse i et brobygningsperspektiv. En behovsanalyse i faget fransk*. Rapport. Et projekt støttet af NCFE.

Fagportaler

Gyldendal: fagportaler.gyldendal.dk.

Alinea: alinea.dk/portal-oversigt.

Clio: clio.me/dk.